

Paper

Musea in Nederland 2016

In samenwerking met
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Museumvereniging
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Samenvatting belangrijkste resultaten	3
3. Cijfers	4
3.1 Aantal musea naar type en omvang	4
3.2 Aantal bezoeken	5
3.3 Entree	7
3.4 Tijdelijke tentoonstellingen	8
3.5 Maatschappelijke taak	9
3.6 Collectie	10
3.7 Rechtsvorm	11
3.8 Inkomsten	12
3.9 Lasten	12
3.10 Werkgelegenheid	13

1. Inleiding

Deze publicatie beschrijft een aantal kenmerken van musea in Nederland in 2016. De populatie van musea in Nederland wordt sinds 2015 vastgesteld op basis van een internationaal erkende definitie van de ICOM.¹⁾ Dat betekent dat er instellingen zijn afgefallen, ook al gaan zij in de volksmond door voor een museum. Startpunt voor het samenstellen van de populatie zijn alle leden van de Museumvereniging. Deze leden voldoen aan de ICOM-definitie. Deze groep is vervolgens aangevuld met musea die geen lid zijn van de Museumvereniging, maar wel voldoen aan de ICOM-definitie. Ten slotte zijn nog enkele musea toegevoegd aan de populatie, die geen eigen collectie hebben (één van de criteria van de ICOM), maar verder wel volledig functioneren als een museum.

Doel van de notitie is om de totale populatie van 2016 te beschrijven. Daarnaast wordt in een aantal gevallen gekeken naar de trends. Doordat er in 2015 sprake is geweest van een aanscherping van de definitie van een museum, is de populatie gewijzigd. Een vergelijking tussen 2016 en 2015 is dan nog wel mogelijk. Bij een vergelijking met eerdere jaren is echter alleen naar percentuele verdelingen in de populatie en niet naar ontwikkelingen in volumes gekeken. Voor beide vergelijkingen geldt dat een deel van de ontwikkeling het gevolg kan zijn van een verandering in het aantal musea. Een alternatief is om bij trends gebruik te maken van een panel. Dat maakt het echter weer lastig om de totale populatie van 2016 eenduidig te beschrijven. Bovendien moet rekening worden gehouden met grotere marges in de cijfers, naarmate het panel kleiner is. Welk alternatief ook wordt gehanteerd, de conclusies die in deze notitie zijn getrokken, zijn voor beide benaderingen hetzelfde.

De cijfers zijn tot stand gekomen in samenwerking met de Museumvereniging, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

2. Samenvatting belangrijkste resultaten

Ook in 2016 zijn de 694 Nederlandse musea weer meer bezocht: 34,4 miljoen bezoeken. Dat is een groei van 9 procent ten opzichte van het voorgaande jaar. Het aantal buitenlandse bezoeken groeide zelfs met 13 procent. Daarmee groeide het aandeel van buitenlandse bezoeken aan Nederlandse musea naar 28 procent van het totaal aantal bezoeken. In 2009 was dat nog 15 procent. De spreiding van die buitenlandse bezoeken over Nederlandse musea is echter beperkt: bijna 75 procent van alle buitenlandse bezoeken aan musea vond in 2016 plaats in Noord-Holland. Het aantal bezoeken van Nederlanders aan musea groeide in 2016 met 8 procent.

¹⁾ Voor het bepalen of een instelling een museum is of niet, wordt bijna altijd gebruik gemaakt van de internationale definitie van de 'International Council of Museums (ICOM)'. Zie: <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/>. Voor de Nederlandse situatie is de ICOM-definitie geoperationaliseerd in een beslisboom op basis waarvan bepaald wordt of een instelling een museum is of niet.

Hoewel ook bij Nederlanders de Noord-Hollandse musea favoriet waren, was de spreiding over de musea in andere provincies veel groter dan die bij de bezoeken van buitenlanders. Dit sluit aan bij de ontwikkeling van het toerisme in Nederland. Ook de groei van het toerisme in Nederland wordt de laatste jaren vooral gedragen door de komst van meer buitenlandse toeristen en minder door de groei van het aantal Nederlandse toeristen.

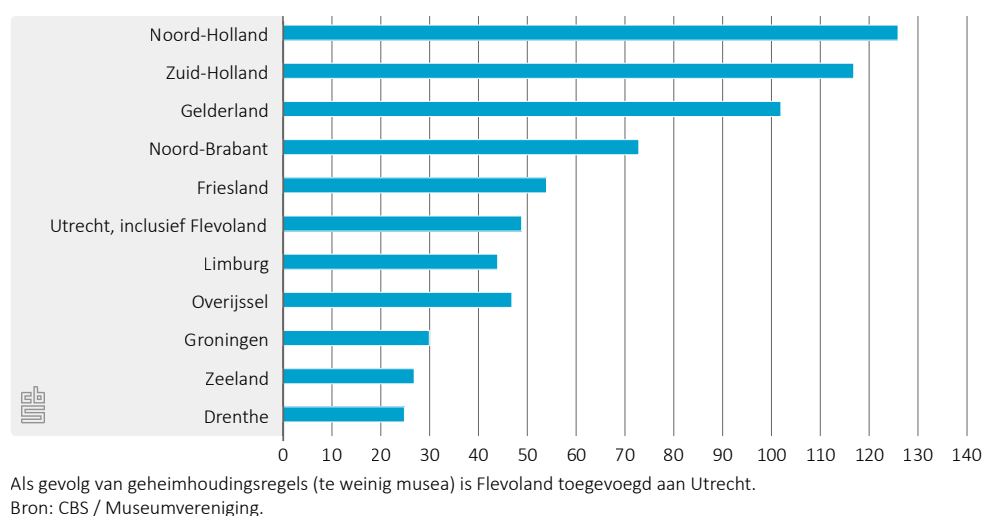
In financieel opzicht ging het in 2016 iets minder goed met de Nederlandse musea. Alle musea hadden samen een negatief bedrijfsresultaat van ongeveer 15 miljoen euro. In 2015 was er nog een positief saldo van ongeveer 6 miljoen euro. Er zijn wel verschillen tussen groepen musea. Zo hadden de musea tot 2,5 duizend bezoeken in 2016 samen een klein positief bedrijfsresultaat. Dat gold ook voor musea met 50 duizend tot 100 duizend bezoeken. Een deel van het negatieve bedrijfsresultaat van Nederlandse musea in 2016 heeft te maken met het terugbetalen van rijkssubsidies voor huisvesting, die vanaf 2013 te veel zijn betaald. Hierdoor lijken de inkomsten uit subsidies van musea tussen 2015 en 2016 meer terug te lopen dan in werkelijkheid het geval is. Musea genereren de laatste jaren wel meer eigen inkomsten, waardoor zij minder afhankelijk zijn van subsidies. Hoewel de inkomsten uit overheidssubsidies ook in 2016 nog 49 procent uitmaakten van de totale bedrijfsinkomsten van musea. In 2011 was dat percentage nog 57 procent.

3. Cijfers

3.1 Aantal musea naar type en omvang

In 2016 telde Nederland 694 musea.²⁾ De meeste van deze musea bevinden zich in Noord-Holland (126) en Zuid-Holland (117). Ook Gelderland kent relatief veel musea (102). De inwoners van Drenthe en Zeeland hebben de minste keus voor een bezoek aan een museum in hun eigen provincie, respectievelijk 25 en 27 musea.

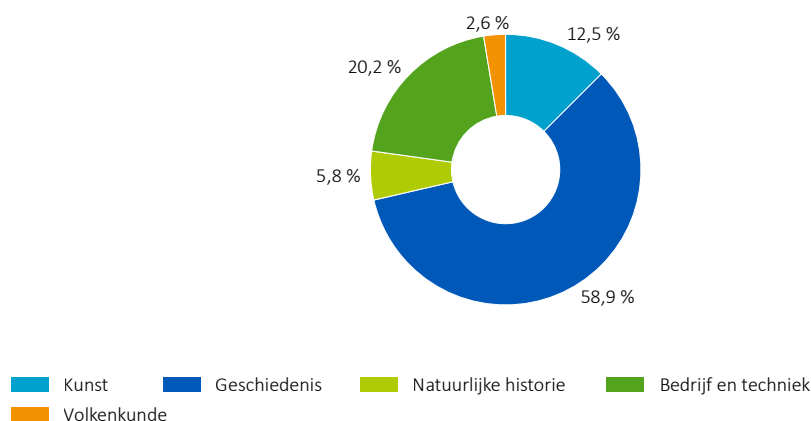
3.1.1 Aantal musea in Nederland naar provincie, 2016*

²⁾ Zie voetnoot 1.

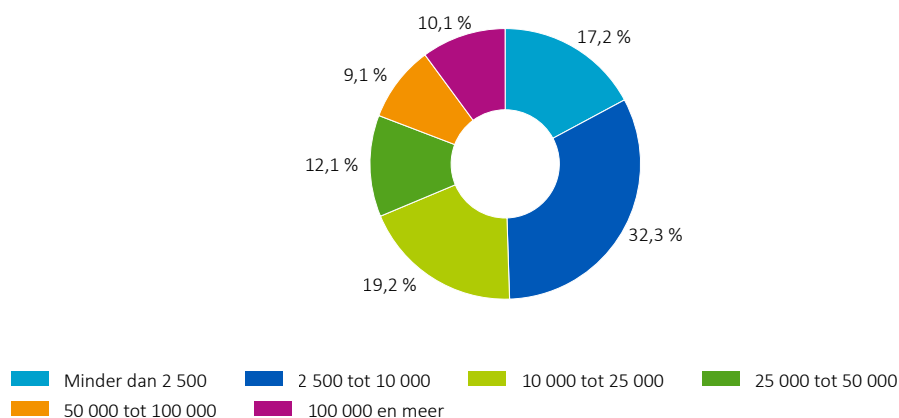
Nederland heeft musea die zich vooral richten op thema's, zoals geschiedenis, bedrijf en techniek en kunst, respectievelijk 59, 20 en 13 procent van alle musea (figuur 3.1.2). Nederland huisvest vooral veel kleine musea: 68 procent van de musea ontving in 2016 minder dan 25 duizend bezoeken. De meeste musea bevinden zich in de klasse van 2,5 duizend tot 10 duizend bezoeken: 32 procent. De grote musea met meer dan 100 duizend bezoeken per jaar maken 10 procent van de populatie uit. Zie figuur 3.1.3

3.1.2 Aantal musea in Nederland naar type, 2016*

Bron: CBS / Museumvereniging

3.1.3 Aantal musea in Nederland naar grootte (aantal bezoeken), 2016*

Bron: CBS / Museumvereniging.

3.2 Aantal bezoeken

In 2016 zijn de musea in Nederland circa 34,4 miljoen keer bezocht. Dat is 9 procent meer dan in 2015. Hiermee wordt de groei van het aantal bezoeken aan Nederlandse musea van de afgelopen jaren voortgezet. Bij die 34,4 miljoen bezoeken ging het in 28 procent van de gevallen om een buitenlander. In 2009 was dat percentage 15 procent. In absolute termen groeide het aantal bezoeken door buitenlanders aan Nederlandse musea in 2016 met 13 procent: van 8,6 miljoen in 2015 naar 9,7 miljoen bezoeken in 2016. Het aantal bezoeken van Nederlanders aan Nederlandse musea in 2016 groeide met 8 procent minder hard: van

22,8 miljoen bezoeken in 2015 naar 24,7 miljoen bezoeken in 2016. Deze verschillende ontwikkelingen van buitenlandse en binnenlandse bezoeken sluiten aan bij die van het verblijfstoerisme. De laatste jaren wordt de groei van het verblijfstoerisme namelijk vooral gedragen door de groei van het aantal buitenlandse gasten en in mindere mate door de groei van het aantal Nederlandse gasten, respectievelijk 5,5 procent en 3,3 procent.

In 2016 werd een museum in Nederland gemiddeld 50 duizend keer bezocht. Als het aantal bezoeken van buitenlanders niet wordt meegeteld, dan heeft elke Nederlander in 2016 gemiddeld 1,5 keer een erkend museum bezocht.

Zoals in de tabellen 3.2.1 en 3.2.2 te zien is, zijn er wat betreft aantallen bezoeken vanuit binnen- of buitenland grote verschillen tussen provincies. Zo vond in 2016 bijna drie kwart van alle bezoeken van buitenlanders aan Nederlandse musea plaats in Noord-Holland. Samen met de bezoeken door buitenlanders aan Zuid-Hollandse musea is dat goed voor bijna 90 procent van al het bezoek uit het buitenland aan musea. Alle andere provincies trekken relatief weinig buitenlandse bezoekers naar hun musea. Verhoudingsgewijs (gemiddeld aantal bezoeken per museum per jaar) doen Noord-Brabantse, Gelderse en Zeeuwse musea het dan nog het best (tabel 3.2.2).

3.2.1 Aantal bezoeken van Nederlanders aan Nederlandse musea naar provincie, 2016*

Regio	Aantal musea	Bezoeken	Aandeel	Gemiddeld aantal bezoeken per museum per jaar
		x 1 000	%	
Drenthe	25	675	2,7	27 000
Zeeland	27	348	1,4	12 889
Groningen	30	665	2,7	22 167
Limburg	44	731	3,0	16 614
Overijssel	47	808	3,3	17 191
Utrecht, inclusief Flevoland	49	2 050	8,3	41 837
Friesland	54	770	3,1	14 259
Noord-Brabant	73	1 738	7,0	23 808
Gelderland	102	2 850	11,5	27 941
Zuid-Holland	117	6 714	27,2	57 385
Noord-Holland	126	7 335	29,7	58 214
Nederland totaal	694	24 685	100,0	35 569

Bron: CBS / Museumvereniging.
Door afronding kunnen kleine verschillen zijn ontstaan.

De bezoeken van Nederlanders aan musea zijn duidelijk meer gespreid over de provincies dan bezoeken door buitenlanders. Hoewel ook bij Nederlanders de Noord- en Zuid-Hollandse musea duidelijk favoriet zijn, met respectievelijk 7,3 en 6,7 miljoen bezoeken in 2016. Samen zijn zij goed voor bijna 57 procent van alle Nederlandse bezoeken aan musea. Verhoudingsgewijs (gemiddeld aantal bezoeken per museum per jaar) doen ook Utrecht (inclusief Flevoland), Gelderland en Drenthe het goed (tabel 3.2.1).

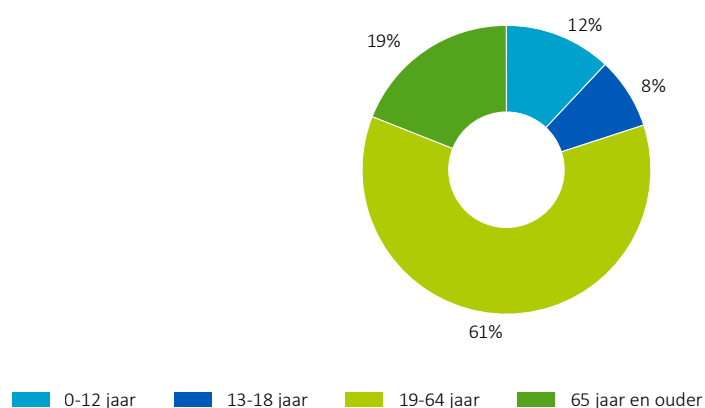
Musea in Nederland worden in 2016 het meest bezocht door volwassenen (61 procent) en senioren (19 procent) en het minst door de jeugd van 13 tot en met 18 jaar (figuur 3.2.3).

3.2.2 Buitenlandse bezoeken aan Nederlandse musea naar provincie, 2016*

Regio	Aantal musea	Bezoeken	Aandeel	Gemiddeld aantal bezoeken per museum per jaar
		x 1 000	%	
Drenthe		25	32	0,3
Zeeland		27	99	1,0
Groningen		30	67	0,7
Limburg		44	89	0,9
Overijssel		47	62	0,6
Utrecht, inclusief Flevoland		49	107	1,1
Friesland		54	84	0,9
Noord-Brabant		73	268	2,8
Gelderland		102	368	3,8
Zuid-Holland		117	1 377	14,2
Noord-Holland		126	7 120	73,6
Nederland totaal		694	9 673	100,0

Bron: CBS / Museumvereniging.
Door afronding kunnen kleine verschillen zijn ontstaan.

3.2.3 Bezoeken aan musea in Nederland naar leeftijd, 2016*

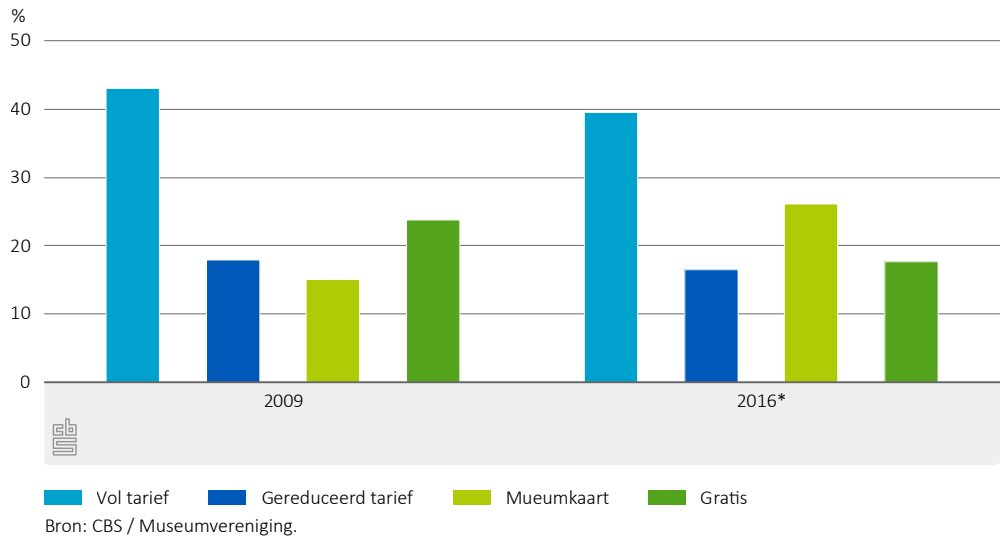
0-12 jaar 13-18 jaar 19-64 jaar 65 jaar en ouder

Bron: CBS / Museumvereniging.

3.3 Entree

Niet alle bezoekers betalen de volle prijs voor hun toegang tot een museum. Zo maken veel bezoekers gebruik van de museumkaart, mogen bezoekers gratis naar binnen zoals (kleine) kinderen, of betalen bezoekers om andere redenen een gereduceerde prijs. Zoals te zien is in figuur 3.3.1, is vooral het aandeel (en het gebruik) van de museumkaart de afgelopen jaren sterk gegroeid. In 2009 werd bij 15 procent van bezoeken gebruikgemaakt van de museumkaart. In 2016 is dat opgelopen tot 26 procent van alle bezoeken. Ten opzichte van 2009 is het aandeel van gratis bezoek iets gedaald. In 83 procent van de bezoeken wordt voor de toegang tot een museum betaald.

3.3.1 Percentuele verdeling van het type entree van musea in Nederland, 2009 en 2016*

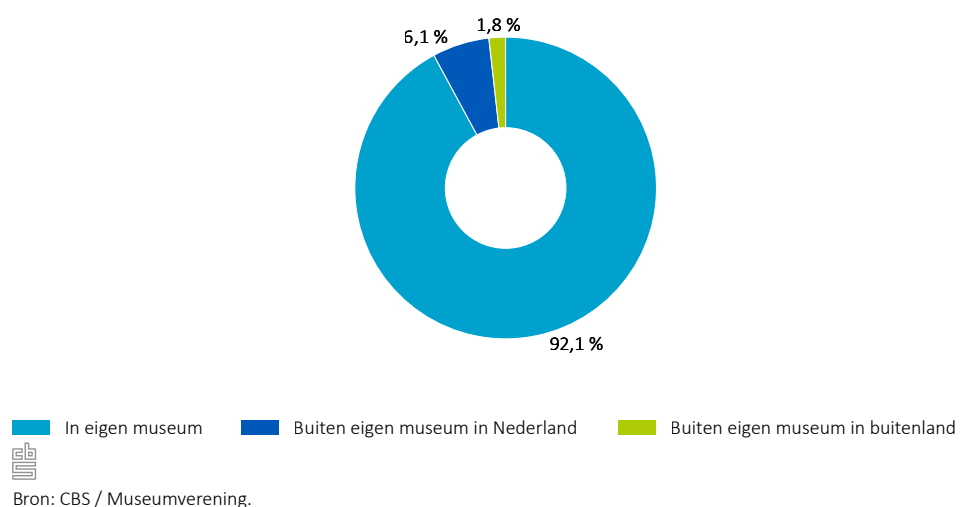

3.4 Tijdelijke tentoonstellingen

Musea proberen op verschillende manieren meer bezoekers te trekken en daarmee extra inkomsten te genereren. Eén van de manieren om meer bezoekers te trekken is het organiseren van (tijdelijke) tentoonstellingen. Ook het vergroten van de betrokkenheid van het publiek, het kunnen exposeren van specifiek werk dat al dan niet in het bezit is van het museum en als stimulans voor bezoekers om vaker naar het museum te komen zijn onder meer redenen voor musea om een tijdelijke tentoonstelling te organiseren.

In 2016 werden door de 694 musea in Nederland 2323 tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd. Dat is 2 procent meer dan in 2015. Die 2323 tentoonstellingen representeren gemiddeld zo'n 3,3 tijdelijke tentoonstellingen per museum in 2016. In 2009 waren dat gemiddeld 2,9 tijdelijke tentoonstellingen per museum.

3.4.1 Tijdelijke tentoonstellingen van musea in Nederland, 2016*

Het grootste deel van de tijdelijke tentoonstellingen werd in 2016 in het eigen museum georganiseerd: 92 procent van alle tijdelijke tentoonstellingen. Slechts een klein deel werd georganiseerd buiten het eigen museum: 6 procent in een ander museum binnen Nederland en 2 procent in een museum buiten Nederland (figuur 3.4.1 en tabel 3.4.2). Dit zijn vergelijkbare percentages als in 2009.

3.4.2 Aantal tijdelijke tentoonstellingen van musea in Nederland naar provincie, 2016*

Regio	Aantal musea	Aantal tijdelijke tentoonstellingen	Aandeel	Gemiddeld aantal tijdelijke tentoonstellingen per museum per jaar	
			%		
Drenthe	25	48	2,1		1,9
Zeeland	27	70	3,0		2,6
Groningen	30	99	4,3		3,3
Limburg	44	183	7,9		4,2
Overijssel	47	145	6,2		3,1
Utrecht, inclusief Flevoland	49	128	5,5		2,6
Friesland	54	133	5,7		2,5
Noord-Brabant	73	236	10,2		3,2
Gelderland	102	272	11,7		2,7
Zuid-Holland	117	584	25,1		5,0
Noord-Holland	126	425	18,3		3,4
Nederland totaal	694	2 323	100,0		3,3

Bron: CBS / Museumvereniging.

Door afronding kunnen kleine verschillen zijn ontstaan.

De meeste tijdelijke tentoonstellingen werden in 2016 georganiseerd in Noord- en Zuid-Holland, respectievelijk 425 en 584. Daar bevinden zich ook de meeste (grote) musea. Gemiddeld per museum organiseerden in 2016 vooral Zuid-Holland en Limburg veel tijdelijke tentoonstellingen. In Drenthe werden gemiddeld het minste aantal tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd.

De totale tentoonstellingskosten van alle musea in Nederland waren 94,7 miljoen euro in 2016. Dat komt neer op zo'n 41 duizend euro per tentoonstelling. Wat precies het effect is van een tijdelijke tentoonstelling, bijvoorbeeld als het gaat om het aantrekken van meer bezoekers, is niet in alle gevallen gemakkelijk te zeggen omdat niet altijd is vast te stellen of een bezoeker specifiek komt voor een tijdelijke tentoonstelling of voor het museum zelf.

3.5 Maatschappelijke taak

Naast hun publieke taak, proberen musea ook een maatschappelijke taak in te vullen. Dat wordt bijvoorbeeld gedaan door bezoeken uit het onderwijs te organiseren en door educatieve programma's te verzorgen voor specifieke groepen.

In 2016 waren er bijna 2,3 miljoen bezoeken van scholieren. Dat is 6,6 procent van alle bezoeken aan musea in Nederland. Daarvan komt 55 procent uit het basisonderwijs en 45 procent uit het voortgezet onderwijs. Ten opzichte van 2015 is dit een groei van 6 procent.

Naast educatieve programma's voor scholen, verzorgden musea in 2016 ook speciale programma's voor andere groepen. Een deel van die programma's zijn voor groepen zoals

doven, slechthorenden en slechtzienden (8 procent van alle musea) of voor mensen met een migratieachtergrond (9 procent van alle musea).

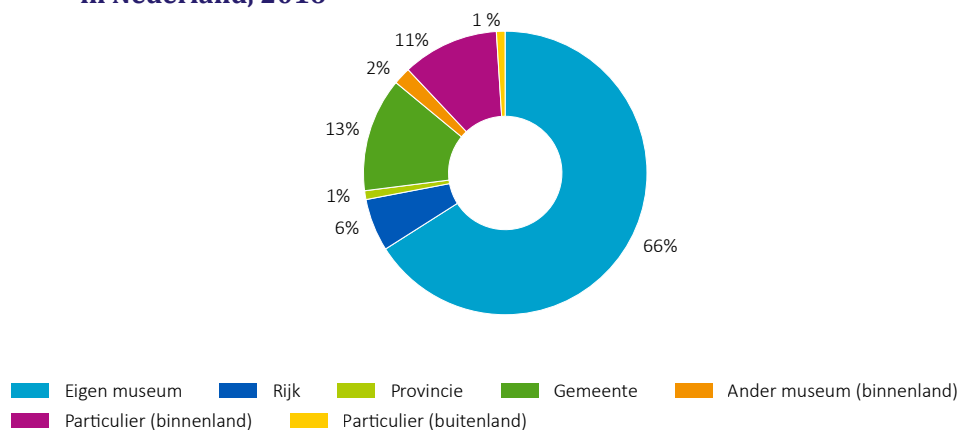
3.6 Collectie

Musea in Nederland hebben gemiddeld het grootste deel van hun collectie in eigendom: gemiddeld 66 procent van de collectie (figuur 3.6.1). Zo'n 20 procent van de collectie is gemiddeld in bruikleen van een van de overheden. De rest van de collectie is gemiddeld in bruikleen van andere musea (2 procent) en particulieren (12 procent, waarvan 1 procent buitenlandse particulieren).

Lang niet alle objecten van de collecties van Nederlandse musea worden ook daadwerkelijk tentoongesteld aan het publiek. Een aanzienlijk deel van de collecties bevindt zich in het depot. In sommige gevallen is sprake van een open depot, waar de objecten niet specifiek tentoongesteld worden, maar waar het publiek de objecten wel kan bekijken.

In 2016 bevond bij de musea in Nederland gemiddeld 52 procent van de collectie zich in het (open) depot. Dat is vergelijkbaar met het percentage van 2015. De belangrijkste reden om objecten niet tentoon te stellen is dat er onvoldoende ruimte is om de stukken te exposeren: 59 procent van de musea gaf dit als reden aan. Andere, veel genoemde, redenen waren dat objecten in een slechte staat verkeerden en dat objecten niet (meer) in de collectie passen, respectievelijk 22 procent en 20 procent van de musea gaf dit aan (figuur 3.6.2).

3.6.1 Percentuele verdeling van het eigendom van de collecties van musea in Nederland, 2016*

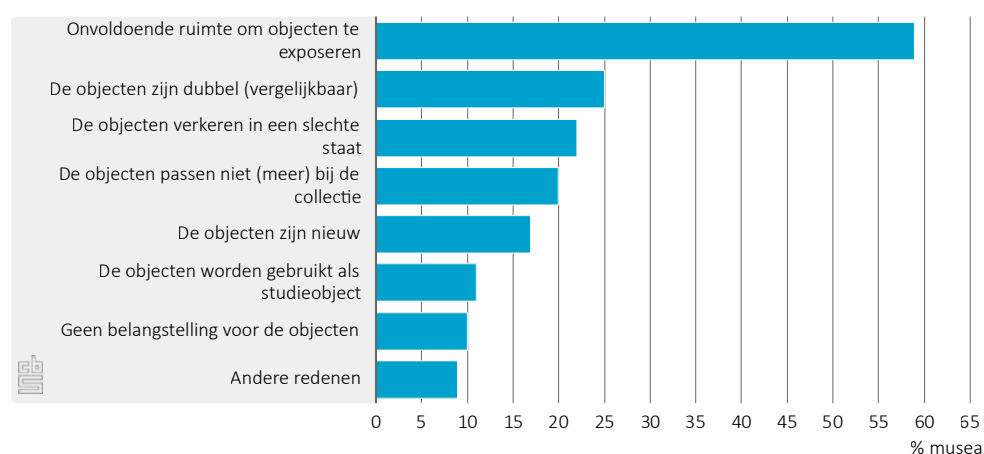
Bron: CBS, / Museumvereniging

In toenemende mate zijn musea in Nederland bezig met het digitaliseren van hun collecties en met deze online toegankelijk te maken. Musea sluiten daarmee aan bij de huidige tijd, waarbij digitale kanalen steeds belangrijker worden. Zo komt het publiek gemakkelijker en sneller in aanraking met het culturele erfgoed van Nederland. De toegang tot en zichtbaarheid van collecties wordt hiermee vergroot. Het publiek wordt bovendien steeds minder afhankelijk van openingstijden, locatie en de beschikbaarheid van de objecten. Onderzoekers hebben de mogelijkheid om databases van verschillende musea te koppelen en

vervolgens de grote hoeveelheid beschikbare informatie verder te doorzoeken. Ook beheerstechnisch heeft verdergaande digitalisering van collecties voordelen. Het is sneller en beter zichtbaar wat een museum aan objecten in huis heeft. Ook vergroot het de flexibiliteit van het beheer omdat informatie over objecten gemakkelijk gewijzigd en aangevuld kan worden. Digitalisering van collecties is, ten slotte, ook in lijn met de educatieve taak van musea, zeker ook omdat jongeren zich veelal digitaal oriënteren.

Bij de 694 erkende musea is in 2016 gemiddeld iets meer dan 70 procent van de collectie gedigitaliseerd.³⁾ Gemiddeld is een derde van de objecten via internet toegankelijk gemaakt.

3.6.2 Redenen waarom een deel van de collectie niet tentoon wordt gesteld (meer dan één antwoord mogelijk), 2016*

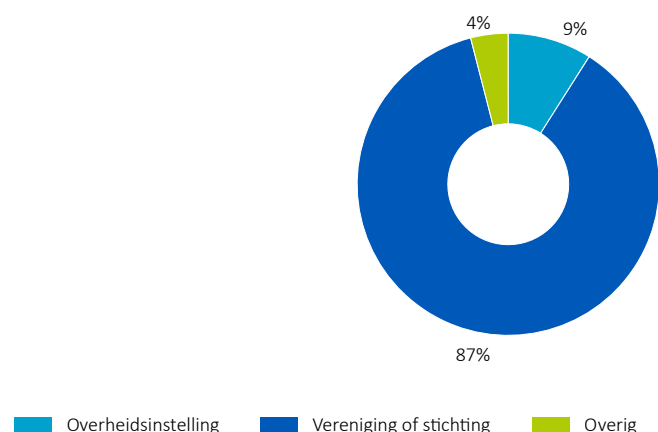

Bron: CBS / Museumvereniging.

3.7 Rechtsvorm

De meeste musea zijn een vereniging of een stichting: 87 procent. Van de overige musea is 9 procent een overheidsinstelling en heeft 4 procent een andere rechtsvorm (figuur 3.7.1).

3.7.1 Musea in Nederland naar rechtsvorm (%), 2016*

Bron: CBS / Museumvereniging.

³⁾ Dit percentage lijkt hoog. In het Europese project Enumerate is voor 2013 een percentage van 36 procent gemeten van de objecten van musea die waren gedigitaliseerd. Zie: <http://www.enumerate.eu/fileadmin/ENUMERATE/documents/Enumerate-core-survey-NL2013-2014.pdf>

3.8 Inkomsten

In 2016 bedroegen de bedrijfsinkomsten van alle Nederlandse musea samen 1,06 miljard euro. Dat is een kleine stijging ten opzichte van 2015: +0,2 procent. Enerzijds zijn de eigen directe inkomsten gestegen, maar anderzijds zijn de subsidie-inkomsten van Nederlandse musea in 2016 gedaald.

De 34,4 miljoen bezoeken in 2016 leverden de Nederlandse musea 229 miljoen euro op aan entreegelden (directe inkomsten uit entree en van de museumkaart): bijna 4 procent meer dan in 2015. Per bezoek is dat gemiddeld € 6,67 euro. Ook de inkomsten uit de winkel en horeca zijn in 2016 gestegen met respectievelijk 8 en 26 procent. Verder zijn de musea er in 2016 in geslaagd om meer sponsorgeld binnen te halen: 22 procent meer dan in 2015. En, ten slotte, zijn ook de inkomsten uit verhuur van ruimten, uitvoeren van concerten, rondleidingen en het afstoten van objecten (overige inkomsten) in 2016 toegenomen (tabel 3.8.1).

Daartegenover staat dat de inkomsten van Nederlandse musea uit subsidies in 2016 zijn gedaald. De meeste subsidies voor de musea komen ook in 2016 nog steeds van de Rijksoverheid: 255 miljoen euro. Dat is een teruggang van 6 procent ten opzichte van 2015. Een belangrijk deel van die teruggang kan worden verklaard door een eenmalige correctie van vanaf 2013 te veel betaalde subsidies aan huisvesting. In 2016 gaven de gemeenten 203 miljoen euro uit aan subsidies aan musea. De bijdrage van provincies was bescheiden: 40 miljoen euro in 2015 en 52 miljoen euro in 2016 (tabel 3.8.1). Verhoudingsgewijs zijn de inkomsten uit overheidssubsidies sinds 2011 gedaald van 57 naar 49 procent van de totale jaarlijkse inkomsten. Deze verschuiving past binnen het door de overheid ingezette beleid om culturele instellingen minder afhankelijk te maken van subsidies en het ondernemerschap meer te stimuleren.

3.8.1 Inkomsten van musea in Nederland, 2015* en 2016*

Opbrengsten	2015		2016	
	x mln	%	x mln euro	%
Publieksinkomsten (entree en museumkaart)	221	21,0	229	21,7
Sponsorinkomsten	27	2,6	33	3,1
Inkomsten winkel	38	3,6	41	3,9
Inkomsten horeca	27	2,6	34	3,2
Overige inkomsten	82	7,8	104	9,9
Subsidies overheid ¹⁾	546	51,9	513	48,6
Totale overige subsidies en bijdragen ²⁾	111	10,6	101	9,6
Totaal bedrijfsopbrengsten	1 053	100,0	1 055	100,0

¹⁾ Een deel van de terugloop van overheidssubsidies is te verklaren door een correctie in 2016 op te veel betaalde rijkssubsidies aan huisvesting vanaf 2013.

²⁾ Hierbij gaat het bijvoorbeeld om Europese projecten en private fondsen.

Door afronding kunnen kleine verschillen zijn ontstaan.

Bron: CBS / Museumvereniging.

3.9 Lasten

In 2016 waren de totale lasten van de musea circa 1,07 miljard euro: 2 procent meer dan in 2015. Dat betekent dat alle musea in Nederland samen in 2016 een negatief saldo hebben gerealiseerd van 15 miljoen euro. In 2015 was dat nog een voordelig saldo van 6 miljoen euro.

3.9.1 Lasten van musea in Nederland naar type, 2016*

	x mln euro	%
Personeel	440	41,2
Huisvesting	220	20,6
Afschrijving	48	4,5
Aankoop objecten	41	3,8
Winkel	20	1,9
Horeca	12	1,1
Tentoonstelling	95	8,9
Overige kosten	192	18,0
Totaal	1 069	100,0

Bron: CBS / Museumvereniging.
Door afronding kunnen kleine verschillen zijn ontstaan.

Gemiddeld waren de lasten per museum in 2016 1,54 miljoen euro. Gemiddeld per bezoek komt dat neer op 31 euro.

De grootste lasten voor musea in Nederland zijn de personeelslasten en huisvestingskosten. In 2016 maakten deze posten 41,2 en 20,6 procent uit van de totale lasten: 440,3 en 220,2 miljoen euro (tabel 3.9.1).

3.10 Werkgelegenheid

In 2016 werkten bijna 10 duizend personen in loondienst bij de musea in Nederland. Dat is 4 procent meer dan in 2015. De meeste van die personen werkten in de provincies Noord- en Zuid-Holland waar zich ook de meeste (grote) musea bevinden, respectievelijk 3 900 en 2 900 personen in loondienst. Gemiddeld hadden musea zo'n 14 personen in loondienst. Niet iedereen werkt echter fulltime. In fulltime equivalenten uitgedrukt werkten die 10 duizend personen 6 900 fte.

Naast de personen in vaste loondienst, werden in 2016 ook nog eens bijna 5 duizend freelancers ingehuurd voor diverse werkzaamheden: 6,8 procent meer dan in 2015.

Vrijwilligers vormen een belangrijke factor bij het draaiend houden van musea in Nederland, niet alleen bij grote musea maar vooral ook bij kleine musea. In 2016 waren er bijna 35 duizend vrijwilligers actief in musea. Dat is 3 procent meer dan in 2015.

Voor musea is het moeilijk om precies aan te geven hoeveel uren freelancers en vrijwilligers hebben gewerkt. Voor 2016 kunnen daarover dan ook geen betrouwbare cijfers worden gepubliceerd. Over de jaren heen kan gesteld worden dat van alle uren (in fte's), die worden gewerkt in alle Nederlandse musea, zo'n 50 procent wordt ingevuld door het vaste personeel, 10 procent door freelancers en 40 procent door vrijwilligers. Grosso modo, gelden deze percentages ook voor 2016.

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2016–2017	2016 tot en met 2017
2016/2017	Het gemiddelde over de jaren 2016 tot en met 2017
2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2016 en eindigend in 2017
2014/'15–2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2014/'15 tot en met 2016/'17

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

CCN Creatie en visualisatie, Den Haag

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 7070
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2017.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.